

Dėkingumo akiniai

Klarai buvo vienuolika, ji turėjo aštrų žvilgsnį, pastebintį viską... arba beveik viską.

Jos akys buvo greitos, kakta pasiruošusi bet kada susiraukti, o dėmesys – nuolat sutelktas. Ji matė kiekvieną smulkmeną: kreivai pakabintą paveikslą, išlindusį siūlą iš megztinio, netvarkingai surištus batraiščius, susivėlusius plaukus, pamirštus namų darbus, nerangius judesius.

Tačiau labiausiai ji matė tai, ko trūko. Trūkstantį saldainį maišelyje. Nepasakytą „labas“. Neištartą „ačiū“. Netolygiai padalintą torto gabalą. Taisykles, galiojančias vieniems, bet ne kitiems. Klara turėjo aštrią atmintį viskam, kas atrodė neteisinga. Tarsi jos smegenys laikytų nematomą visų neteisybių sąrašą.

Net tada, kai viskas atrodė gerai, viena smulkmena galėjo viską sugadinti. Puiki išvyka – bet sumirkęs sumuštinis. Smagus vakarėlis – bet kažkas pamiršo jos mėgstamiausią žaidimą. Mėgstama veikla – bet kažkas ją pastūmė ir neatsiprašė. Ta viena detalė įstrigdavo jos galvoje ir sugadindavo visą likusį džiaugsmą.

Klara nebuvo pikta. Anaiptol. Ji buvo maloni, mandagi, paslaugi. Tačiau dažnai – suirzusi. Ir pavargusi nuo to suirzimo. Nes kai nuolat pastebi, kas negerai, pradedi jausti, kad visas pasaulis pilnas klaidų – ir kad tik tu vienas jas matai.

Kartais ji net nesusimąstydama sumurmėdavo: „Tai neteisinga“, „Vėl?“ ar „Kodėl visada taip?“ – tarsi tylūs atodūšiai. Jai nepatiko skystis. Bet dar labiau jai nepatiko apsimetinėti.

Tėvai švelniai sakydavo:

– Galėtum pabandyti pastebėti ir gerus dalykus.

Klara sukryžiuodavo rankas ir atsakydavo:

– Aš tiesiog noriu, kad būtų teisinga.

Ir galbūt giliai širdyje ji manė, kad yra vienintelė, kuri iš tiesų viską pastebi. Visada. Viską.

Ji nenorėjo, kad viskas būtų tobula. Tik... teisinga. Kad kiekvienas gautų tai, ko nusipelno. Kad niekas nebūtų pamirštas.

Ir gal, tik galbūt, kad kažkas pastebėtų ir tai, ką ji daro gerai. Bet šitos dalies ji niekada nepasakė garsiai.

Vieną antradienį klasei buvo pristatyta nauja veikla. Tai nebuvo nei užduočių lapas, nei matematikos pratimas, nei sezoninis darbelis. Tą dieną į klasę įėjo direktorė kartu su viešnia – sena moterimi, baltais plaukais, susuktais į kuodelį, apvaliais akiniais, slystančiais ant nosies galiuko, ir žibančiomis akimis. Jos vardas buvo Žana. Ji prisistatė kaip buvusi mokytoja ir papasakojo apie keistą projektą, vadinamą Dėkingumo akiniais.

Žana padėjo ant stalo didelį rudą, dryžuotą lagaminą – tokį, kokius matome senuose filmuose. Atidariusi jį, ji sulaukė vaikų smalsumo ir nuostabos. Viduje buvo apie dvidešimt porų akinių. Keistų akinių. Nė vieni nebuvo panašūs į

kitus. Vieni – dideli, storais rėmais, kiti – ploni. Vieni raudoni, kiti mėlyni ar ryškiai geltoni. Kai kurie su tonuotais stiklais, kiti – visai be stiklų. Vieni žvaigždės formos, kiti priminė aštuoniasdešimtųjų saulės akinius. Vaikai juokėsi, šnabždėjosi, rodė pirštais.

– Šie akiniai, – paaiškino Žana, švelniai uždarydama lagaminą, – skirti ne geriau matyti iš toli ar arti. Jie skirti matyti kitaip. Pastebėti tai, ką kartais pamirštame pamatyti. Tai, kas yra čia pat, priešais mus, bet ko mes nemokame mylėti.

Vaikai truputį nusijuokė. Kai kurie žvilgtelėjo vieni į kitus nepatikliai. Klara pavartė akis. Dar viena iš tų veiklų, kurios nori „pakeisti mūsų požiūrį į pasaulį“...

– Kiekvieną dieną, – tęsė Žana, – pasirinksite laiką, kada penkioms minutėms užsidėsite šiuos akinius. Jūsų užduotis bus pastebėti ką nors gero. Ne ypatingo. Tiesiog mažą gėrio akimirką. Tai, kas priverčia jus jaustis gerai arba atrodo gražu, teisinga ar gera. O tada tai užrašysite mažame sąsiuvinyje.

Ji ištraukė krūvelę spirale įrištų sąsiuvinių – visi skirtingi. Vieni su gėlėmis ant viršelio, kiti su geometriniais raštais, dar kiti – tarsi iš skiaučių. Ji juos išdalijo atsitiktinai, tarsi žaisdama. Klarai atiteko vidurnakčio mėlynumo sąsiuvinis su sidabrinio apvadu.

Atėjus laikui rinktis akinius, Klara dvejojo. Ji visai nenorėjo dalyvauti. Bet jautė, kad yra stebima, ir nenorėjo kelti triukšmo. Tad ištiesė ranką ir paėmė violetinius akinius su šiek tiek tonuotais stiklais. Užsidėjusi juos, ji pajuto lengvą svaigulį. Pasaulis nepasikeitė. Bet viskas atrodė truputį... švelniau. Tarsi kas būtų šiek tiek prigesinęs per ryškią šviesą.

Pirmą dieną Klara užsidėjo akinius tik ant nosies galiuko, mintyse šyptelėdama. Jai nepatiko dalykai, kuriuos „reikia daryti savo labui“. Ji apsidairė, tarsi laukdama apreiškimo. Bet nieko neįvyko. Viskas buvo kaip visada. Paulius triukšmavo, barbendamas kojomis į kėdę. Sara be perstojo šnekučiavosi su kaimyne nekeldama rankos. Liuisas kramtė gumą atvira burna – tai Klarą visada erzino. Nieko naujo. Ji pajuto, kaip dirginimas kyla skruostais. Ji jau ruošėsi nusiimti akinius ir visam laikui užversti sąsiuvinį.

Bet pasukusi galvą, ji pastebėjo Anę. Ji tyliai padavė trintuką klasiokui. Be žodžių. Be dėmesio siekimo. Tiesiog mažas, natūralus, beveik nepastebimas gestas.

Klara sraukė kaktą. Tai nebuvo daug. Bet tai buvo... miela.

Ji suabejojo. Tada, beveik nenoromis, išitraukė sąsiuvinį ir kiek skubotu raštu parašė:

Anė paskolino trintuką, nelaukdama padėkos.

Ji greitai uždarė sąsiuvinį, lyg būtų užrašiusi paslaptį. Ji pati nesuprato, kodėl tai užrašė. Tai nebuvo žygdarbis. Nieko ypatingo. Bet tai buvo tiesa. Ji tai pamatė. Ir kažkodėl tai šiek tiek pasaldino jos dieną.

Kitą dieną ji pamiršo akinius, bet ne sąsiuvinį. Per pertrauką ji vaikštinėjo kieme, rankas susikišusi į kišenes, žvilgsniu klaidžiodama. Ji nesijautė nusiteikusi ką nors rašyti. Manė, kad be akinių visa tai netenka prasmės. Ir tada, eidama pro aikštelę, ji pamatė mokytoją Karimą iš gretimios klasės. Jis sustojo, pasilenkė ir pakėlė ant žemės numestą tuščią skardinę. Jis nesusiraukė.

Neatsiduso. Neieškojo kaltininko. Tiesiog įmetė ją į šiukšliadėžę ir nuėjo toliau, tarsi nieko nebūtų nutikę.

Klara sustingo. Ji stebėjo tą paprastą judesį, jo ramybę. Jokio priekaišto. Jokio pamokslo. Tiesiog suaugęs žmogus, darantis tai, kas teisinga, be dėmesio sau. Ji pajuto krūtinėje keistą jausmą – nuostabą, sumišusią su pagarba.

Ji išsitraukė sąsiuvinį ir šįkart rašė lėčiau:

Ponas Karimas pakėlė skardinę nieko nebara.

Ir dar kelias akimirkas stovėjo su pakeltu rašikliu, lyg norėdama įsiminti vaizdą.

Ketvirtadienį ji vėl užsidėjo akinius ir pirmą kartą nukreipė juos į save. Ji piešė rudenišką peizažą pristatymui. Paprastai ji skubėdavo, siekdama tobulybės ir nebesimėgaudama procesu. Tačiau tą dieną jai patiko maišomos spalvos, netikėtai gauta ruda atrodė graži, o medžiai atrodė tarsi šokantys. Ji pajuto, kaip atsipalaiduoja kūnas, nurimsta kritiškas protas. Tai nebuvo tobula, bet buvo malonu. Ji parašė:

Man patiko spalvinti nesiekiant tobulumo. Buvo gražu ir aš jaučiausi gerai.

Pamažu Klara tęsė. Akiniai tapo tylia jos ritualo dalimi, akimirka sau. Ji ne visada juos dėvėjo tuo pačiu metu ar dėl tos pačios priežasties. Kartais pamiršdavo, bet sąsiuvinis visada būdavo šalia – pasiruošęs priimti tai, ką ji pastebėdavo. Išgirstą komplimentą. Ranką ant peties po kritimo. Juokingą žodį, kuris nuima įtampą. Be prašymo palaikytas duris. „Ačiū“, ištartą nelaukiant nieko mainais. Ji rašė. Kartais nenoriai, kartais mintyse burbėdama. Bet ji fiksavo.

Ir dar kai ką naujo – ji ėmė pastebėti, kas gera jai pačiai. Tobulai prinokusio vaisiaus skonį. Knygą, privertusią ją juoktis. Akimirką, kai ji išdrįso pasakyti savo nuomonę ir niekas nesijuokė. Ji mokėsi atpažinti mažus, nematomus kasdienybės džiaugsmus.

Vieną dieną, jau besibaigiant pamokoms, ji pamatė klasiokę, sėdinčią ant bibliotekos grindų ir skaitančią knygą. Ji jau norėjo pasakyti: „Čia negalima sėdėti.“ Tai buvo automatinė reakcija – taisyklė, kurią reikia įgyvendinti. Bet ji sustojo. Mergaitė sėdėjo sukryžjavusi kojas, akys panirusios į knygą, veidas ramus, visiškai kitame pasaulyje. Ji netrukdė. Nelaužė tvarkos. Tiesiog skaitė.

Klara kurį laiką stovėjo tylėdama. Ir vietoj to, kad taisytų, ji stebėjo. Atsisėdo kiek toliau, išitraukė sąsiuvinį ir parašė:

Skaityti ramybėje. Tiesiog skaityti. Man patiko netrukdyti.

Savaitės bėgo. Žana grįžo paklausti, ar kas nors norėtų pasidalinti įrašu iš savo sąsiuvinio. Klara rankos nekėlė. Bet ji atsivertė puslapį, prie kurio buvo priklijavusi etiketę:

Tai, ko anksčiau nemačiau.

Ten buvo užrašyta:

- Draugo ranka ant kito peties.
- Lietaus garsas ant stogo čerpių.
- Malonus žodis iš valgyklos darbuotojos.
- Bibliotekininkės veidas, kai ji kalba apie mylimą knygą.

- Be prašymo pasidalintas užkandis.

Ir vieną dieną ji tiesiog parašė:

Pagavau save besišypsančią be jokios priežasties.

Klara visai nepasikeitė. Ji vis dar mato nesurištus batraiščius, netikslius žodžius, pamirštus dalykus. Bet dabar ji mato ir visa kita. Ir dažnai to „kita“ pakanka, kad diena būtų gera.

Ji laiko akinius savo kuprinėje. Kartais juos pamiršta. Bet niekada ilgam. Nes suprato, kad dėkingumas – tai ne nuolatinis „ačiū“ kartojimas. Tai gebėjimas pastebėti tai, kas gera, net kai to nesitiki.

Nuo tada Klara nebeieško vien to, ko trūksta. Ji moka pamatyti tai, kas yra – net jei tai maža, tylu ar nepastebima. Tokie dalykai, susidėję draugėn, padaro dieną gražesnę. Ir dabar, vietoj maišo pilno susierzinimų, ji nešiojasi kišenę mažų lobių.

Ir tai pakeičia viską.

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

léargas

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EACEA negali būti laikoma už juos atsakinga.